Explosieven
in en rondom de Peel.

Ondertitel:

“Beuf en zien âld iëzer”

Anne Beuving

Belevenissen en anekdotes uit de politiepraktijk,
met betrekking tot het ruimen van explosieven nà WO-II,
in de omgeving van Venray-Overloon

Schrijver: Anne Beuving
Coverontwerp: Anne Beuving
ISBN: 9789461932648
Uitgegeven via: limburger.nl/mijnboek
Print: Printforce, Alphen a/d Rijn
© Anne Beuving

Inleiding

Na de primaire cursus aan de opleidingsschool van de Rijkspolitie aan de Velperweg in Arnhem, gekscherend, vanwege het strenge regiem, wel eens "Circus Proot" genoemd, werd ik als wachtmeester der Rijkspolitie, met ingang van 1 november 1964, ingedeeld bij de groep Venray in het District Roermond en het Ressort 's-Hertogenbosch.

In die tijd had je bij de RP (Rijkspolitie) te maken met een viertal commandanten, te weten :
in Venray de Groepscommandant ,
in Roermond de Districtscommandant,
in Den Bosch de Resssortcommandant,
in Den Haag de Algemeen Inspecteur.

Wat mij, als jongen van het Drentse platteland, in de kop van Noord-Limburg te wachten stond, kwam ik al snel achter. Ik kreeg een ervaren collega toegewezen als mentor, waarmee ik, vooral in de eerste maanden, ontzettend veel meemaakte en waarvan ik, uiteraard, heel veel heb geleerd.

Hij had, wat we wel eens noemden; "de ellende aan zijn kont hangen".
Als er iets ernstigs aan de hand was, had hij dienst (ik dus ook) dan werden wij er op af gestuurd.

De eerste ernstige zaak, die mij altijd is bijgebleven, was op die december avond in Merselo op de Bakelsedijk in 1964.

Zoals jaren later zou blijken, was dit tragische ongeval, (waarover later meer) het begin van een extreme belangstelling voor alles wat te maken had met explosieven uit de Tweede Wereldoorlog.

Cursus verkenner geïmproviseerde explosieven

Nadat de 25.000ste inwoner van de gemeente Venray was ingeschreven, werd op 1 april 1970, de groep Venray van de Rijkspolitie opgeheven en werd het zelfstandig korps; Gemeentepolitie Venray geformeerd en geïnstalleerd.

Vanaf dat moment kwamen er collega's uit het hele land solliciteren en er kwam een nieuwe organisatie, met nieuwe en andere taakvelden.

Rijkspolitie opleidingsschool, Velperweg 156 te Arnhem

Tengevolge daarvan werd ik aangewezen om de cursus; "Verkenner geïmproviseerde explosieven" te gaan volgen. Ondanks het feit, dat ik daarvoor een week op de Stafschool van de BB (Bescherming Bevolking) in Putten op de Veluwe, in opleiding moest, heb ik geen enkel protest laten horen……

In die week, 27 t/m 31 augustus 1973, leerde ik heel veel mensen kennen, die ontzettend veel wisten van explosieven en het omgaan met meldingen, die te maken hadden met explosieven. Om een paar namen te noemen; De overste Bijlsma, al een legende tijdens zijn leven, die in de Tweede Wereldoorlog de uitwerking van explosieven aan den lijve had ondervonden en waarvan de sporen nog duidelijk zichtbaar waren, De adjudant; Gerrit v.d. Hooff en de sergeant I ; Gijs van Duivenbode van de Explosieven Opruimings Dienst in Culemborg.

Hoewel deze cursus speciaal was opgezet om bij de politie "verkenners" te hebben op het gebied van geïmproviseerde explosieven zoals; Bommeldingen, bombrieven, verdachte koffertjes / pakketjes enz. enz. , stak ik ontzettend veel op over deze materie en ik werd door de twee EOD ers, zijdelings, bij gepraat over de conventionele munitie uit de Tweede Wereldoorlog, zoals die veelvuldig in de gemeente Venray werd en nog steeds wordt gevonden.

Fotoverzameling

Na de cursus werd de belangstelling voor alles wat met munitie uit WO II te maken had, steeds groter. Het aantal meldingen van gevonden oorlogstuig, aan het Venrayse politiebureau, liep in de jaren zeventig en tachtig, jaarlijks, vaak op tot om en nabij de honderd. Als de ruimers van de Explosieven Opruimings Dienst uit Culemborg, zich aan het bureau meldden, was ik meestal wel degene, die hen begeleidde naar de plaats des onheils.

Verreweg de meeste collega's hadden daar geen enkele moeite mee en lieten dit soort klussen graag aan mij over. Het herkennen van de vaak roestige en zwaar onder de modder zittende munitieartikelen was erg moeilijk. Alles leek op elkaar.
Het ergste van alles was, vooral in de beginperiode, dat de ruimers van de EOD in acht van de tien keer op drie tot vier meter afstand al vaktermen rondstrooiden in de trant van : "een b.g. 8,8 ", "een 25 ponder", een b.g. 3,7", "een 15 cm raket", "een Mills 36" , om er maar een paar te noemen.

Daarna werd onderzocht of het projectiel verschoten was en daarna was het onderzoek gericht op het aanwezige ontstekingsmechanisme. Leergierig als ik was, ging ik me steeds meer toeleggen op de herkenning van de diverse soorten en ik kreeg daarbij hulp van onze technisch rechercheur en fotograaf.

Klaas en Anne samen op oorlogspad.

Doordat we middels de gemaakte foto's, bommen, mijnen en granaten, zonder enig gevaar, naast elkaar konden leggen, bleek de identificatie aan de buitenkant van deze stukken "oorlogstuig ", een stuk gemakkelijker.

De fotoverzameling groeide gestaag en breidde in de loop der jaren uit tot enkele ordners, waarin meer dan tweehonderd foto's waren ondergebracht.
Deze fotoverzameling was zo uniek, dat ze door de EOD te Culemborg werd overgenomen, ten behoeve van hun opleidingstraject.

Men beschikte daar wel over uitgebreide documentatie en tekeningen, maar foto's van opgeploegde bommen en granaten ontbraken.

Munitieverzameling van de Gemeentepolitie Venray

Naast de foto's werd voorzichtig begonnen met het verzamelen van leeg en ongevaarlijk oorlogstuig.
De Burgemeester van Venray verleende in 1978 een Bijzondere Machtiging ingevolge de Vuurwapenwet, de Minister van Justitie verleende in 1991 een Ontheffing ingevolge de Wet Wapens en Munitie.

Met medewerking van de Hoofdofficier van Justitie in Roermond, werden soms inbeslaggenomen munitieartikelen afgestaan ten behoeve studie verzameling van de politie in Venray.
Ruimtegebrek was echter ons grootste probleem. In het bureautje aan de Wilhelminastraat met al zijn dependances, worstelde iedereen met te kleine ruimtes en veel te weinig opslagruimte.

Geheel onverwacht, kregen we hulp vanuit Delft. Op uitnodiging van de directie van het "Armamentarium" (wapenmuseum) in Delft, gingen we naar genoemd museum in Delft. We werden daar ontvangen en rondgeleid door één van de directeuren van het museum.

Omdat het markante gebouw, waarin het museum was ondergebracht, vanwege een ingrijpende restauratie, ontruimd moest worden, had men spullen over.
We kregen vier grote vitrinekasten toegewezen, die we "om niet" konden hebben, met de boodschap: "Op zeer korte termijn ophalen".
Vindingrijk als onze collega, Dirk Krouwel van de afdeling Verkeer vaak was, had hij ook hier een goedkope en uitstekende oplossing.

Het Gerechtelijk Laboratorium in Rijswijk, had nog een koelmachine van ons in onderzoek en dat gevaarte moest in opdracht en op kosten van Justitie opgehaald worden.
U begrijpt het al, een iets te grote vrachtauto huren , daarmee naar Rijswijk rijden , via Delft terug en de vier kasten stonden 's-avonds in Venray. Door de collega's van mijn eigen team A, werden de restauratie werkzaamheden aan deze kasten ter hand genomen. Na enige tijd en vele nachtdiensten verder, stonden de kasten met hun inhoud, te pronk in de kantine van het nieuwe politiebureau aan de Leunseweg te Venray.
Na de politiereorganisatie in 1994, was er in de organisatie geen plaats meer voor deze munitieverzameling, omdat er per Regio, slechts één wapen/munitie

verzameling was toegestaan. Het Regiobureau in Venlo was daarvoor de aangewezen plaats. Om deze vrij unieke verzameling niet te laten verdwijnen, heb ik alle artikelen verdeeld onder de "liefhebbers" van andere erkende verzamelingen.
Zo gingen er stukken naar het museum "Expositie 40-45", in Blitterswijck, het Nationaal Oorlogs- en Verzetsmuseum in Overloon, het Nederlands Politiemuseum in Apeldoorn en de "bommentuin" van het Explosieven Opruimings Commando in Culemborg.

Vitrinekast met munitie, Gemeentepolitie Venray

Inhoudsopgave;

1. **Dodelijk ongeval met een Duitse schotelmijn (Tellermine).**
2. **Ernstig ongeval met een Britse schokbuis.**
3. **Ernstig ongeval met een Duitse 2cm patroon.**
4. **Verzameling explosieven in de bossen verstopt.**
5. **Vertrouwen winnen bij de hobbyisten.**
6. **Blindganger tussen boomwortels vastgegroeid.**
7. **Duitse 7,5 cm brisantgranaat op de stoep van het klooster.**
8. **Britse 60 lb. bom achter het oude gemeentehuis.**
9. **Fosforgranaten aan de Westerthienweg in Oostrum.**
10. **Landbouwer met een Duitse 15 cm raket op sjouw.**
11. **Duitse gifgranaat uit WO I in kazemat van WO II.**
12. **Zandafgraving Lorbaan, diaserie met scherven.**
13. **Stoere bouwvakkers niet van de steigers te krijgen.**
14. **"Springberg" op de Bergse Hei in Bergen.**
15. **Fosforhandgranaat onder het nieuwe politiebureau.**
16. **Britse vliegtuigbom Hoogriebroekseweg bij de A73.**
17. **Boer met dovemansoren op de vlucht gejaagd.**
18. **Britse 25 ponder als dienstweigeraar.**
19. **Veldgraf aan de Kamphoefweg in Overloon.**
20. **Veldgraf bij de kasteelruïne Broekhuizen.**
21. **Duitse panzerschreck, die geen "schreck" was.**
22. **Met Josse op "oorlogspad".**
23. **De wet van Murphy in de Vredepeel.**
24. **Duitse drempelmijn bij de brug tussen Merselo en Weverslo.**
25. **Duitse drempelmijn in Venrays Broek.**
26. **Een pantsergranaat onder de mat van een surveillanceauto.**
27. **Tienjarige knaap krijgt compliment van Politie en E.O.D.**
28. **Bruid nam, na meer dan 25 jaar, wraak .**
29. **De glasmijn, die niet mocht degraderen tot jampot.**
30. **Valentijnsbloemen in 1987 voor de E.O.D.**
31. **Panzerfausten en mortiergranaten in Veulen.**
32. **Brisantgranaat klem tussen de ploegscharen.**
33. **Duits "eitje" kreeg voorrang boven een Britse "25 ponder ".**
34. **Niet voorzeggen tijdens een EOD-examen.**
35. **Mijn laatste (officiële) ruiming.**
36. **Het Ere EOD-schild.**
37. **Drie rekken met granaten onder trimbaan.**
38. **Amerikaanse vliegtuigbom bij de autosnelweg A73.**
39. **Britse bom bij kasteel "de Hatert".**
40. **Foto reportage (bijlagen).**

Hoofdstuk 1 :

Dodelijk ongeval met een Duitse schotelmijn (Tellermine)

Op 4 december 1964, tegen de avond, werden mijn mentor; Toon Vervoort en ik naar Merselo gestuurd in verband met een "ernstig ongeval ". Na wat zoeken in Merselo, want een juiste plaatsaanduiding was niet gegeven, kwamen we uiteindelijk op de Bakelsedijk terecht, waar we een grote blauwe tractor aantroffen, die ondersteboven lag, met de bestuurder er levenloos onder.

Van de aanwezige omstanders, die vol respect op afstand bleven, hoorden we, dat het de jonge loonwerker Gerardus Borssen, uit Merselo betrof.
Vervoort ging terug naar Merselo om een arts en de pastoor in te schakelen en om daarna de familie op de hoogte te brengen.

Terwijl Vervoort weg was, leende ik van één van de omstanders een scherp mes, waarmee ik de leren jas van het slachtoffer los sneed, om het lichaam onder de omgeslagen tractor uit te krijgen. Wat was er gebeurd ?

Met zijn tractor, waaraan een frees was gekoppeld, reed Borssen door de zandberm om de messen van de frees schoon te maken. Daarbij reed hij op een Duitse schotelmijn, die daar was achtergebleven uit de Tweede Wereldoorlog.

De mijn, die daar al meer dan twintig jaar had gelegen, kwam door het gewicht van de tractor tot ontploffing. Tengevolge van de explosie werd de bestuurder op slag gedood en de tractor sloeg om en werd totaal vernield.

Uit het onderzoek bleek, dat op die plaats in het najaar van 1944, een Duits mijnenveld van schotelmijnen was aangelegd. Na de bevrijding was dit mijnenveld geruimd, maar onder het wrak van een Brits rupsvoertuig, dat daar aan het eind van de oorlog, op een andere mijn was gereden, was niet gezocht.

Nadat de wrakstukken van dat legervoertuig, jaren later, werden opgeruimd, bleef een vergeten schotelmijn achter, die in de winter van 1964, de 31-jarige Gerardus Borssen noodlottig werd.

Het slachtoffer werd naar het mortuarium van het St. Elisabethziekenhuis in Venray vervoerd, waar sectie werd verricht door de patholoog-anatoom; Dr. Zeldenrust van het Gerechtelijk Laboratorium in Den Haag.

De volgende morgen onderzochten de mannen van de "Hulpverleningsdienst" (één van de voorlopers van de Explosieven Opruimings Dienst E.O.D.) de directe omgeving met stalen priemstokken en schoppen.

Dit, in mijn ogen levensgevaarlijke werk, heb ik op afstand gevolgd aan de koffie bij mevrouw Poels in de woning bij de kruising met de Ossendijk.

Bij deze zoekactie werden meerdere scherven gevonden, waaruit met zekerheid kon worden vastgesteld, dat het om een Duitse "Tellermine" ging.
Explosieven werden er niet meer aangetroffen.

Grafsteen op het kerkhof in Merselo

Hoofdstuk 2:

Ernstig ongeval met een Britse schokbuis

11 februari 1981, Broekweg te Venray. De 19 jarige Geert Willemse raakte blind aan beide ogen, tengevolge van een explosie in het schuurtje achter zijn ouderlijke woning.

Na de melding van dit ernstige ongeval, werd collega Roland Heesbeen naar de plaats des onheils gestuurd. Omdat het mogelijk iets met oorlogstuig te maken kon hebben, werd ik op de hoogte gebracht en ik ging meteen op weg.

Toen ik op de Broekweg aankwam, werd het slachtoffer net afgevoerd naar het ziekenhuis met een handdoek vol bloed voor zijn gezicht. Van Roland hoorde ik meteen, dat Geert zeer ernstig gewond was aan zijn ogen.

Roland had namelijk gezien, dat beide ogen uit de oogkassen waren.
Verder zou er van verwondingen nauwelijks sprake zijn. In het schuurtje achter de woning troffen we veel rook en een explosiegeur aan. Verder zagen we op de vloer een paar grote brokken metaal en enkele kleine scherfjes liggen.

Op en onder de werkbank stonden en lagen allerlei soorten munitieartikelen, een plastic emmer met springstof en een hoeveelheid los kruit. In afwachting van de komst van de experts van de EOD uit Culemborg, werd de zaak "bevroren", zodat het verdere onderzoek veilig zou kunnen plaatsvinden.

Binnen een uur waren de mannen van de Explosieven Opruimings Dienst terplaatse en zij constateerden meteen, dat er zowel scherpe als lege munitieartikelen aanwezig waren.

Uit het onderzoek bleek later, dat Geert, samen met een vriend uit Maashees, munitie zocht en verzamelde. Geert maakte de geladen munitie leeg, zodat de verzameling in Maashees ongevaarlijk was.

Wat gebeurde er die bewuste namiddag in het schuurtje aan de Broekweg in Venray?

Geert had een Britse schokbuis No. 117 in zijn bezit, waarvan aan de buitenkant, de opening van de slagpin te zien was. Hij concludeerde daaruit, dat er geen slagpin meer aanwezig was en hij behandelde dit stuk oorlogstuig als ongevaarlijk.

Per ongeluk liet hij de schokbuis uit zijn handen vallen en in een menselijke reactie bukte hij om het ding te vangen of op te rapen. Er ontstond echter een explosie, gevolgd door een enorme drukgolf, die weer werd gevolgd door een vacuüm. Dat laatste is Geert noodlottig geworden.

Zijn ogen werden als het ware uit zijn hoofd naar buiten gezogen en de oogzenuwen scheurden af, zodat Geert van het ene op het andere moment, voor zijn verdere leven blind was.

De explosie op zich, had verder bijna geen gevolgen. De kleine scherfjes op de vloer, hadden zelfs geen schade toegebracht aan de pijpen van Geert's broek.

Tijdens het verhoor, enkele weken later, door Wiet van der Hoff en mij, vertelde Geert, dat hij druk in de weer was met het leren van braille en dat hij er nog steeds van overtuigd was, dat er geen slagpin in de Britse schokbuis aanwezig was geweest.

Mijn antwoord hierop was; "Geert, ik heb hier de brokken van die bewuste schokbuis en de slagpin zit er nog steeds in, "kijk !!!!, maar." Ik overhandigde hem het restant met de scherpe slagpin, Geert voelde en zei lachend; "Ja, ik zie het."

De bewondering voor zijn manier van omgaan met zijn handicap, dwong bij ons so wie so al veel respect af, maar zo kort na zo'n ongeval en dan zo ad rem reageren op een "lompe" opmerking van mijn kant; KLASSE.

Ik kende Geert vrij goed, omdat hij bij mij bekend stond als één van de jongens in Venray, die er met een metaaldetector op uit trok. In de jaren daarvoor kwam hij vaak, met zijn bromfiets, aan het bureau om gevonden oorlogstuig te melden.

Samen reden we dan in de surveillanceauto naar de door hem aangewezen plaats en we stelden het explosief veilig, waarna de normale EOD-meldings procedure door mij in gang werd gezet.

We praatten dan veel over oorlogstuig in het algemeen, maar vooral over de gevaren, die er nog steeds aan vast zaten.

Geert was zich heel goed bewust van de gevaren van zijn hobby, maar dat hij zover zou gaan, dat hij zelf allerlei soorten munitie leeg zou gaan maken, dat had ik nooit van hem verwacht.

Misschien, dat heb ik me achteraf wel eens verweten, had ik moeten merken, dat Geert de laatste maanden niet aan het politiebureau kwam, om gevonden

oorlogstuig te melden. Maar het opmerken van mensen, die niet meer komen, is een stuk lastiger, dan al die anderen, die wél dagelijks je aandacht opeisen.

Geert heeft het mij in ieder geval niet verweten. Op mijn afscheidsreceptie op 16 januari 2002, verscheen hij, voor mij geheel onverwacht, met zijn begeleidster en ondanks de drukke schilderwerkzaamheden in zijn woning, op mijn afscheidsfeest.

Geert, dat deed mij heel, heel veel goed.

Hij heeft zich in de loop der jaren opgewerkt als zeer gewaardeerd pianostemmer en hij werkt in heel Nederland.
Ook op de muziekschool in Venray, één van zijn werkterreinen, kom ik Geert wel eens tegen, dan is alleen het noemen van zijn naam voldoende om zijn reactie van herkenning uit te lokken.

Britse schokbuis 117, links compleet, rechts en onder de scherven en scherfjes na de explosie

Hoofdstuk 3:

Ernstig ongeval met een Duitse 2cm patroon

Melding aan het politiebureau in Venray; "Ernstig bedrijfsongeval, man door het dak, op de Smakt aan de Carmelietenstraat".

20 november 1992, 11.48 uur, de collega's ; Ad Wetjens en Judith Lucassen, werden, evenals twee ambulances, naar het opgegeven adres gedirigeerd.

Zij troffen het volgende aan;
Twee zwaargewonde timmerlieden, die vooral aan hun armen en benen zwaar gewond waren en die met spoed werden overgebracht naar het ziekenhuis, een haakse slijptol, waarvan de slijpschijf in flarden was geslagen, enkele omstanders, waaronder een gediplomeerd verpleegster, die de slagaderlijke bloedingen van de twee slachtoffers op deskundige wijze wist te behandelen en de mannen, levend en bij kennis, overdroeg aan de collega's van de ambulances en de vrouw des huizes, die vertelde, dat de twee timmerlieden van een bouwmaatschappij uit Ysselsteyn, bij haar op het bedrijf bezig waren geweest om de dakplaten van de varkensstal te vervangen.

Ze hadden haar gevraagd om een drevel of een werktuig wat daar op leek, omdat ze, van het oude dak, de krom geslagen spijkers zo slecht verwijderd kregen.

De vrouw kon de mannen niet helpen en verwees hen naar de werkplaats van haar man met de woorden : "Kijk daar maar eens, misschien ligt er iets dat jullie kunnen gebruiken".

Ze had verder geen acht op de mannen geslagen, tot ze een harde klap hoorde en de twee zwaar bebloed naast de stal zag liggen, met de slijptol ernaast.

Aanvankelijk werd door Ad en Judith gedacht aan een uit elkaar geklapte slijpschijf, maar toen één van de omstanders, Ad een koperen huls overhandigde met de woorden: "Zou dit er iets mee te maken kunnen hebben", werd alles een stuk duidelijker.
Ad, die een korte carrière als beroeps marechaussee achter de rug had, zag meteen dat er iets mis was. Deze 2 cm huls, was warm, rook naar een explosie, de bovenzijde was open gekruld en het slaghoedje aan de onderzijde, was volledig intact.

Meteen werd ik door Ad gealarmeerd, omdat het voor hem duidelijk om een ongeval met oorlogstuig handelde.

Nadat ik op de plaats van het ongeval eerder beschreven feiten ter kennis kreeg, kon ik tot geen andere conclusie komen en ik vroeg onmiddellijk assistentie van de TR (Technische Recherche) en de EOD (Explosieven Opruimings Dienst).

Uit het door hen ingestelde onderzoek kwamen geen nieuwe feiten boven water en er werden ook geen explosieven meer gevonden.

Op zondagmorgen 22 november 1992, maakte ik, in het ziekenhuis van Venray, een praatje met de twee slachtoffers; de 21 jarige J.Heldens uit Hegelsom en de 32 jarige W.Claessens uit Meterik.

Toen kwam de ware toedracht naar voren. De mannen hadden de opdracht om de oude golfplaten van de varkensstal te verwijderen en er nieuwe platen op te leggen.

Omdat de oude platen veelvuldig vast zaten met omgeslagen spijkers, vlotte het werk niet en ze zochten een oplossing voor het sneller verwijderen van die krom geslagen spijkers.

Met toestemming van de boerin gingen ze in de werkplaats op zoek naar een drevel. Een drevel werd niet gevonden, maar wel een zwaar verroest, rond stuk ijzer met een stompe punt.

Geen nood, die punt was zo bijgeslepen op de slijpschijf.

Beiden gehurkt op de grond, Claessens hield de slijptol ondersteboven, zodat Heldens een punt kon slijpen aan het gevonden stuk ijzer.

Enkele seconden na de eerste aanraking met de schijf, knalde alles uit elkaar en bleven de twee zwaar gewond achter in het gras.
Wat hadden deze twee jongemannen, die niet in militaire dienst waren geweest, in hun onschuld gedaan?

In de werkplaats hadden ze een complete patroon van een Duitse brisantgranaat van het kaliber 2 cm gevonden. Deze patroon bestond uit een koperen huls van ongeveer 13,5 cm lang, een doorsnede van ongeveer 2,5 cm en daar bovenin een brisantgranaatje van 2 cm doorsnede en ongeveer 8 cm lang.

De mannen hadden dus een “drevel” van ongeveer 21 cm in handen, waaraan ze een scherpe punt gingen slijpen.